

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
ПАРЛАМЕНТАРЕН ИНСТИТУТ

КВАНТИФИКАЦИЈА НА РОДОВАТА СЕНЗИТИВНОСТ НА СОБРАНИЕТО СО ОСВРТ НА ПРАТЕНИЧКИОТ СОСТАВ 2016-2020

Ева Јованова

Раководител на Одделение за општи анализи и истражувања

септември 2020 година

СОДРЖИНА

ВОВЕД.....	3
I. Две тела кои експлицитно се занимаат со прашања од родов аспект - Комисија за еднакви можности на жените и мажите и Клубот на пратенички	4
II. 14 јавни расправи кои се однесуваат на родови аспекти на политики.....	4
III. 48 пратенички од вкупно 120 пратеници и нивниот сооднос во членството во Комисиите во пратеничкиот состав 2016-2020.....	5
IV. Состав на делегациите на Собранието.....	6
V. Околу 57 граѓански и меѓународни организации соработуваат со Собранието за прашања од родов аспект	6
VI. 159 жени и 73 мажи од вкупно 232 вработени во службата на Собрание	7
VII. СЛЕДНИ АКТИВНОСТИ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА РОДОВАТА СЕНЗИТИВНОСТ НА СОБРАНИЕТО.....	7
ЛИСТА НА ИЗВОРИ	9

ВОВЕД

Родово-сензитивен парламент е парламент кој одговара на потребите и интересите и на мажите и на жените во рамки на својот состав, структурите, постапките, методите и работата¹. Врз основа на оваа дефиниција како и постојните алатки кои му стојат на располагање на Собранието, родовата сензитивност на Собранието на Република Северна Македонија може да се прикаже преку:

1. Инволвираните работни и други собраниски тела во прашањата кои опфаќаат родови аспекти;
2. Бројот на јавни и надзорни расправи кои се однесуваат на родови аспекти на политики;
3. Вкупниот број пратенички и нивниот сооднос во членството во работните тела – комисиите на Собранието;
4. Соодносот пратенички/пратеници во составот на делегациите на Собранието, пратеничките групи за соработка и другите собраниски тела;
5. Бројот на граѓанските и меѓународните организации кои соработуваат со Собранието во однос на родовите прашања;
6. Вкупниот број жени и мажи вработени во службата на Собрание и нивната застапеност на раководните позиции.

¹ ЗАКОНИ ЗА ЖЕНИ И МАЖИ: ПРАКТИЧЕН ВОДИЧ ЗА РОДОВО-СЕНЗИТИВНО ЗАКОНОДАВСТВО, Скопје, 2019 година Мисија на ОБСЕ во Скопје, <https://www.osce.org/files/f/documents/c/d/424619.pdf> (пристапено на 5.8.2020)

I. Две тела кои експлицитно се занимаат со прашања од родов аспект - Комисија за еднакви можности на жените и мажите и Клубот на пратенички

Разгледувањето на предлог-законите и другите прописи што ги донесува Собранието, од аспект на вклученоста на родовиот концепт во нив, како и разгледувањето на други прашања што се однесуваат на еднаквите можности на жените и на мажите е во надлежност на работното тело - **Комисија за еднакви можности на жените и мажите**. Во мандатниот период 2016-2020, Комисијата организираше и работни средби, панел-дискусија, а спроведе и една теренска активност - посета на КПД Идризово, која е единствена казнено-поправна установа во земјата во која постои посебно одделение каде што казната затвор ја издржуваат женски лица од целата територија на државата кои се осудени со правосилна судска пресуда на казна затвор. Комисијата редовно го следи и спроведувањето на сите ратификувани меѓународни договори за родови прашања.

Клубот на пратенички претставува неформално консултативно тело за унапредување на правата и положбата на жените во чиј состав влегуваат пратеничките со актуелен мандат². Клубот е формиран во 2003 година на иницијатива на Македонското женско лоби, а со поддршка на Работната група за родови прашања (Gender Task Force-GTF) при Пактот за стабилност на Југоисточна Европа³. Согласно Правилникот за работа на Клубот на пратенички, во работата на претседателството на Клубот учествува и претседателката на Комисијата за еднакви можности на жените и мажите⁴. Клубот во пратеничкиот состав 2016-2020 иницираше законодавни измени за подобрување на законите кои се однесуваат на родовата еднаквост и е многу гласен застапник за поголеми родови квоти за политичко учество на жените. Во мандатот 2016-2020 Клубот на пратенички доби своја канцеларија.

II. 14 јавни расправи кои се однесуваат на родови аспекти на политики

Во пратеничкиот состав 2016-2020 беа одржани **14 јавни расправи** на теми поврзани со родови прашања како: изменување и дополнување на Законот за работните односи; годишни извештаи за спроведување на Стратегијата за родова еднаквост за 2016, 2017 и 2018 година; говор на омраза во медиумите насочен кон жените; говорот на омраза насочен кон жените во политиката; Извештај за напредокот на Република Северна Македонија од страна на Европската комисија за 2018 година, со посебен осврт на делот за родова рамноправност; финансирање на активностите предвидени во Националниот акциски план за имплементација на Истанбулската конвенција; поддршка при имплементација на социјални политики, мерки и буџет за еднородителски семејства; улогата на жените во руралните средини и нивните предизвици; Законот за превенција, спречување и заштита од семејно насилство; родовиот аспект на климатските промени; План на активности за унапредување на родовата сензитивност на Собранието на Република Северна Македонија 2020-2021. Не беше одржана **ниту една надзорна расправа**.

² Клуб на пратенички, Собрание на Република Северна Македонија <https://www.sobranie.mk/za-klubot.nspix> (пристапено на 12.8.2020)

³ Ibid.

⁴ Правилник за организација и делокруг на работа на Клубот на пратенички на Собранието на Република Македонија (4.2.2019), член 8, став 5, достапен на <https://www.sobranie.mk/dokumenti-928085e5-84ee-47c0-9162-9d6f2ff348fe.nspix> (пристапено на 22.3.2020).

III. 48 пратенички од вкупно 120 пратеници и нивниот сооднос во членството во Комисиите во пратеничкиот состав 2016-2020

Табела 1: Застапеност на пратеничките во членството и претседателството на Комисиите во пратеничкиот состав 2016-2020 (податоците се од декември 2019)

Во Собранието има 48 пратенички од вкупно 120 пратеници (40%) и има 21 комисија	Комисии со висока застапеност на жени членки со над 50%	Комисии со еднаква застапеност на жени и мажи членки (50%)	Комисии со застапеност на жени членки од 30%-50%	Комисии со ниска застапеност на жени членки (25% и помалку)
Комисии со претседателка и заменик-претседателка	Комисијата за еднакви можности на жените и мажите	Комисијата за образование, наука и спорт	Законодавно-правната комисија; Комисијата за здравство	Комисијата за транспорт, врски и екологија
Комисии со претседателка	Комисијата за култура			Комисијата за финансирање и буџет
Комисии со заменик-претседателка	Комисијата за надворешна политика	Комисија за труд и социјална политика; Комисијата за надзор над работата на управата за безбедност и контраразузнавање и на Агенцијата за разузнавање; Комисија за локална самоуправа		Комисијата за деловнички и мандатно-имунитетни прашања (без жена членка)
Комисии во кои нема жена на позициите претседател/заменик-претседател	Комисијата за европски прашања		Комисијата за уставни прашања; Постојаната анкетна комисија за заштита на слободите и правата на граѓанинот; Комисијата за економски прашања; Комисијата за земјоделство, шумарство и водостопанство	Комисијата за одбрана и безбедност; Комисијата за прашања на изборите и именувањата; Комисијата за политички систем и односи меѓу заедниците; Комисијата за надзор над спроведување на мерките за следење на комуникациите

IV. Состав на делегациите на Собранието

Табела 2: Состав на делегации на Собранието на Република Северна Македонија 2016-2020
(податоците се од декември 2020)

Делегации на Собранието во:	Шеф на делегација	Членови: жени/мажи
Парламентарното собрание на Советот на Европа (ПС СЕ)	маж	1/1
Парламентарното собрание на Организацијата за безбедност и соработка во Европа (ПС ОБСЕ)	маж	1/1
Интерпарламентарната унија (ИПУ)	маж	1/5
Парламентарната димензија на Централноевропската иницијатива (ПД ЦЕИ)	маж	1/1
Парламентарното собрание на Северноатлантската договорна организација (ПС НАТО)	маж	1/0
Парламентарното собрание на Медитеранот (ПС на Медитеранот)	маж	1/1
Парламентарното собрание на Процесот за соработка во Југоисточна Европа (ПС ПСЈИЕ)	маж	1/3
Парламентарниот комитет за стабилизација и асоцијација	претседател жена потпретседатели 2 мажи	4/6
Парламентарното собрание на Франкофонијата (ПСФ)	маж	2/1

Според препораките на Парламентарното собрание на Советот на Европа⁵ меѓу мерките кои треба да бидат преземени за зголемување на застапеноста на жените во парламентите се: усвојување на соодветни законодавни и/или административни мерки за да се осигура дека постои родово балансирана застапеност во сите национални делегации во меѓународни организации и форуми.

V. Околу 57 граѓански и меѓународни организации соработуваат со Собранието за прашања од родов аспект

Во интервјуто на пратеничките спроведено од Парламентарниот институт и објавено во анализа⁶, контактите со граѓанскиот сектор, експертите и

⁵ Council of Europe Parliamentary Assembly recommendation 1676 (2004) on women's participation in elections, 5 October 2004, <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17259&lang=en> (пристепно на 12.12.2019)

⁶ БРОЈНОСТ И НАТПАРТИСКА СОРАБОТКА НА ПРАТЕНИЧКИТЕ КАКО ФАКТОР ЗА ЗАЈАКНУВАЊЕ НА НИВНОТО ВЛИЈАНИЕ, октомври 2019, Парламентарен институт, Собрание на Република Северна Македонија, <https://www.sobranie.mk/content/%D0%9F%D0%B0%D1%80%D0%BB%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%BD%>

засегнатите страни за определено законско решение кое опфаќа родови прашања беа посочени како најчести механизми за информирање на пратеничките. Наодите од интервјуата покажаа дека соработката со граѓанските и меѓународните организации е фактор кој придонесува за јакнење на позицијата на пратеничките во спроведувањето на родовите политики.

VI. 159 жени и 73 мажи од вкупно 232 вработени во службата на Собрание⁷

Од 159 жени во службата на Собранието, 29 се на раководни позиции, односно 18,2%. Од вкупно 73 мажи во службата на Собранието, 21 се на раководни позиции или 28,8%. Вкупно 23 сектори/одделенија се предводени од жени, а 20 сектори/одделенија се предводени од мажи. Службата на Собранието досега два пати била предводена од Генерална секретарка, вклучително и парламентарниот состав 2016-2020.

VII. СЛЕДНИ АКТИВНОСТИ⁸ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА РОДОВАТА СЕНЗИТИВНОСТ НА СОБРАНИЕТО

- Проценката на влијанието на регулативата (ПВР) на предлог-законите што доаѓаат од Владата секогаш да вклучува и родова проценка;
- Развивање на сопствен механизам на Собранието, односно **алатка за проценка на родовото влијание при подготовка, разгледување и надзор на законите**. Алатката ќе овозможи да се утврди и процени различното влијание на предлог-законите и политиките врз жените и мажите, со што секоја нееднаквост ќе може да биде отстранета пред усвојување на предлог-законот;
- Изработка на годишни планови за **надзор на законите** за родова еднаквост;
- Користење на инструментот **пратенички прашања** за вршење надзор на родовите политики;
- **Обуки** за пратениците на тема родова еднаквост обезбедени од службата на Собранието, вклучително Парламентарниот институт и надворешни експерти;
- Вклучување на **родовите аспекти во буџетскиот процес**, проценка на буџетите од аспект на родовите прашања, вклучување на родовата перспектива во сите фази на буџетскиот процес;
- Воведување родова квота или друг вид на афирмативни мерки за да се обезбеди **родов баланс во составот на работните тела, собраниските делегации и пратенички групи за соработка** на Собранието. Ова треба да се предвиди со Деловникот за работа на Собранието;
- **Вклученост на мажите** во родовите прашања и во составот на Комисијата за еднакви можности на жените и мажите;

[D1%82%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BD%20%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%82/7.pdf](#)

⁷ Податоците се од прашалникот за самопроценката за родовата сензитивност на Собранието на Република Северна Македонија

⁸ Активностите произлегуваат од „Планот на активности за унапредување на родовата сензитивност на Собранието на Република Северна Македонија 2020-2021“ усвоен на 15.1.2020, достапен на https://www.sobranie.mk/2016-2020-srm-ns_article-usvoen-predlog-planot-na-aktivnosti-za-unapreduvanje-na-rodovata-senzitivnost-na-sobranieto.nspz (пристапено на 19.8.2020)

- Родово-сензитивна официјална комуникација и **родово-сензитивен јазик** во формалните правила;
- **Родово сензитивна организираност на просторот**: простории за грижа за деца и за доење.

Изработила: Ева Јованова

Согласна: Фани Коровешовска

Раководител на Парламентарен институт

Златко Атанасов

ЛИСТА НА ИЗВОРИ

1. Закони за жени и мажи: практичен водич за родово-сензитивно законодавство, Скопје, 2019 година Мисија на ОБСЕ во Скопје, <https://www.osce.org/files/f/documents/c/d/424619.pdf>
2. Клуб на пратенички, Собрание на Република Северна Македонија <https://www.sobranie.mk/za-klubot.nspix>
3. Правилник за организација и делокруг на работа на Клубот на пратенички на Собранието на Република Македонија (4.2.2019) <https://www.sobranie.mk/dokumenti-928085e5-84ee-47c0-9162-9d6f2ff348fe.nspix>
4. Council of Europe Parliamentary Assembly recommendation 1676 (2004) on women's participation in elections, 5 October 2004, <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17259&lang=en>
5. Бројност и натпартиска соработка на пратеничките како фактор за зајакнување на нивното влијание, октомври 2019, Парламентарен институт, Собрание на Република Северна Македонија, <https://www.sobranie.mk/content/%D0%9F%D0%B0%D1%80%D0%BB%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BD%20%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%82/7.pdf>
6. План на активности за унапредување на родовата сензитивност на Собранието на Република Северна Македонија 2020-2021, https://www.sobranie.mk/2016-2020-srm-ns_article-usvoen-predlog-planot-na-aktivnosti-za-unapreduvanje-na-rodovata-senzitivnost-na-sobranieto.nspix

Насоки за користење на истражувачките услуги на Парламентарен институт

Кој
ги користи
услугите?

Зошто?

за обезбедување објективни и непристрасни информации заради:

- пододро аргументирање на ставовите;
- пододро запознавање со предлог-законите и другите акти;
- кристализирање на идејата за поднесување предлог-закон;
- учество на јавни настапи, комуникација со граѓани и дипломатски посети

- пратениците
- работните тела
- советите
- пратеничките групи
- генералниот секретар

Како?

- со поднесување барање за истражувачки работи:
- во писмена форма (на пропишаниот образец, потпишан лично од корисникот)
- во електронска форма (преку системот на е-парламент)

Кому
му се поднесува
барањето?

на раководителот на Парламентарен институт
(за дополнителни појаснувања во однос на темата и рокот,
истражувачот и раководителите се консултираат со корисникот
при добивањето на барањето и во текот на изработката на
истражувачката работа)

минимум работни дена:

-кратка информација	3
-тематски преглед	5
-хронолошки преглед	5
-статистички/квантитативен преглед	5
-компаративен преглед	7
-опширна информација	10

Какви услуги
и препорачан
минимален рок?

Што содржат
истражувачките
работи?

истражувачките работи се од информативна
природа, политички неутрални и објективни, се
фокусираат на факти и не содржат препораки, ниту
сугерираат решенија

Што
не може да
биде
побарано?

- правни совети и помош за индивидуални случаи;
- изработка на нацрт-закони или амандани;
- информации од надлежноста на други сектори во Собранието

parl.inst@sobranie.mk

070 409-544
070 320-341
070 320-349
070 320-348